

La diversitat es gestiona des de la diversitat.

Existeixen diferents formes de gestionar amb èxit la diversitat de l'alumnat.

Les informacions publicades sobre les anomenades *pràctiques segregadores* als centres d'educació secundària i la correlació que es planteja, d'acord amb l'últim informe de la Fundació Bofill, entre aquestes pràctiques i els resultats educatius dels alumnes, donen una visió fragmentada i parcial de la realitat dels nostres centres educatius.

El Departament d'Educació impulsa l'autonomia en les decisions dels centres educatius en funció dels contextos i de les seves característiques específiques. Les millors respostes que es poden donar a la creixent diversitat de l'alumnat són les fórmules organitzatives flexibles i, sobretot, els aspectes metodològics, l'atenció a les famílies i el seguiment personalitzat.

Les claus de l'èxit educatiu es fonamenten en les maneres de treballar a l'aula, les expectatives que es tenen sobre tot l'alumnat i l'actuació coherent i coordinada de tots els agents educatius d'un territori. Aquest és el gran repte.

Els centres, les direccions i el professorat han de tenir —i tenen— autonomia per tal de desenvolupar la seva tasca de la manera que creguin més convenient, en el marc, per descomptat, del projecte educatiu del centre i des del respecte a la legislació vigent. El Departament d'Educació no imposa, ni vol imposar, cap model organitzatiu.

El Departament d'Educació proposa i fa recomanacions sobre l'organització dels centres i sobre les bones pràctiques, que donen bons resultats educatius i que s'orienten cap a l'equitat social. També impulsa un bon seguit d'iniciatives adreçades a gestionar la diversitat de l'alumnat.

Aquestes iniciatives són alguna cosa més que propostes organitzatives i cada centre les aprofita de manera molt diversa i imaginativa.

És contraproduent posar en qüestió, una i altra vegada, el saber fer dels centres i dels seus professionals.

Entre les iniciatives esmentades, s'han de destacar:

- **Hores per a l'atenció a la diversitat.** Tots els centres, a més de les hores estrictament necessàries per impartir les diferents matèries, disposen d'una borsa d'hores que els permeten organitzar-se de diferents maneres per gestionar la diversitat de l'alumnat. El nombre d'hores de diversitat de què disposa un centre és variable i està en funció de la grandària del centre i del seu grau de complexitat, és a dir, del volum de diversitat de l'alumnat que atén i d'altres factors relacionats amb el perfil socioeconòmic de l'entorn. El mínim són 4,5 hores per grups, la qual cosa representa un increment del 15% de les hores que el centre dedica a l'alumnat. Es pot arribar fins a 8 hores per grup, un 27% d'increment.
- **Plans estratègics.** Un 34% d'instituts, 179 en total, han signat un acord amb el Departament d'Educació, que recull objectius concrets i mesurables de millora dels resultats educatius de l'alumnat. Per assolir aquests objectius, el centre educatiu amb pla estratègic presenta al Departament els seus compromisos i les seves iniciatives organitzatives. El Departament dota de recursos específics que el centre inverteix en portar a terme el seu projecte. L'acord té una durada de 4 anys. Es revisa anualment per verificar que les dues parts compleixen allò pactat.
- **Aules obertes.** Les aules obertes són entorns escolars innovadors i flexibles per a nois i noies de segon cicle de l'ESO en risc de no assolir l'èxit educatiu. Hi prevalen plantejaments més globals i activitats més pràctiques i funcionals per mantenir la motivació de l'alumnat, per assolir les competències bàsiques i per obtenir el Graduat en Educació Secundària Obligatòria. Les aules obertes van començar a implantar-se l'any 2004. Actualment hi ha 398 aules d'aquests tipus distribuïdes entre 365 centres.
- **Projectes singulars.** Són una modalitat d'aules obertes especialment adreçades a l'alumnat desmotivats i inadaptats a l'entorn escolar. Una part de les hores curriculars (fins un 40%) es fa a empreses o a entitats externes al centre educatiu. El Departament d'Educació i els centres educatius signen convenis amb els ajuntaments i altres entitats per tal de facilitar aquestes activitats. L'objectiu és fer possible que aquests alumnes arribin a assolir l'acreditació a l'educació secundària obligatòria. En aquests moments hi ha 126 projectes singulars vigents (n'hi ha 15 més en tràmit).
- **Aules d'acollida.** L'aprenentatge del català, l'atenció emocional pròpia del procés migratori i l'acceleració de la resta d'aprenentatges curriculars, juntament amb la integració escolar i social, són els objectius principals de l'aula d'acollida. Es recomana als centres que l'alumnat de nova incorporació assisteixi a l'aula d'acollida entre 6 i 9 hores, atès que es considera important que aquests alumnes no perdin la referència del seu grup classe. L'objectiu últim de l'aula d'acollida és que l'alumnat nouvingut es pugui incorporar al més aviat possible al ritme normal de les classes. Es van posar en funcionament l'any 2004.
- **Plans educatius d'entorn.** Són una resposta integrada i comunitària que cerca la continuïtat i la coherència educatives de tots els agents socials que incideixen en l'educació global dels joves més enllà de l'horari lectiu. Hi ha un total de 95 plans educatius d'entorn, signats amb 80 municipis. D'entre les actuacions d'aquests plans és significatiu esmentar els 1033 tallers d'estudi assistit actualment en funcionament.

Totes aquestes actuacions innovadores, que els centres gestionen de manera creativa, estan recollides en el projecte de **Llei d'Educació de Catalunya (LEC)**, on

reben un nou impuls. Però la LEC estableix altres elements clau per a la gestió de la diversitat i l'èxit educatiu de tot l'alumnat:

- El **compromís de les famílies** —formalitzat com a carta de compromís educatiu— és un factor imprescindible per millorar els resultats educatius. La funció de la tutoria adquireix, des d'aquest punt de vista, una altra dimensió. Els tutors i les tutores són el vincle entre el centre educatiu i les famílies. La seva tasca es informa-les, orienta-les, assessorar-les i, sobretot, generar-hi **expectatives d'èxit educatiu**.
- Els **equips docents consolidats i compromesos**, és a dir, el manteniment d'un mateix grup de docents a cada centre durant un període de temps raonablement llarg i que respongui a les necessitats dels projectes educatius del centre. Només aquesta continuïtat, juntament amb **una direcció reforçada i professional**, pot donar solidesa als centres i fer que els seus projectes educatius s'enforteixin i siguin veritables vectors per a la millora.
- El foment de la cultura de l'**avaluació** permetrà relacionar les pràctiques educatives amb els resultats de l'alumnat. L'avaluació ha de servir per prendre les decisions organitzatives adequades al context i a les necessitats de l'alumnat
- La solidesa de les direccions i dels equips docents és una de les condicions que més afavoreixen **el bon clima de centre, la participació activa de tothom i el respecte de les normes de convivència i el respecte també dels compromisos i de les obligacions dels diferents membres de la comunitat educativa**. Aquests factors, segons els coneguts estudis internacionals, com ara el de PISA, són els més rellevants per explicar l'equitat i l'excel·lència educativa.

Aquestes mesures són les que dibuixen un horitzó de millora dels nostres centres educatius. I cap a aquest horitzó només es pot avançar sense imposicions, reconeixent l'autonomia dels centres, fent confiança als docents i renunciant als models únics. Tot això no treu, és clar, que els centres hagin de retre comptes.

El que és segur és que no avançarem reiterant els retrets als centres respecte a com donen solucions als complexos problemes de gestió de les aules i als reptes derivats de la gestió de la diversitat. El Departament d'Educació està convençut que les fórmules de caràcter homogeneïtzador no ens orienten cap a la qualitat educativa. Per això, ha optat per fer confiança a les direccions dels centres i al seu professorat i per posar al seu abast instruments i orientacions adequades per millorar l'educació a Catalunya.

Barcelona, 31 d'octubre de 2008

Departament d'Educació